

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Львівського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук,
професор

Імитро ШВЕЦЬ

2026

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Василя ШЕВЧУКА на тему
«Кримінальна відповідальність за порушення правил безпеки дорожнього
руху або експлуатації транспорту особами,
які керують транспортними засобами»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»**

Кафедра кримінального права та кримінології факультету № 1 (з підготовки фахівців для органів досудового розслідування Національної поліції України) Львівського державного університету внутрішніх справ, заслухавши публічну презентацію наукових результатів дисертації Василя ШЕВЧУКА на тему «Кримінальна відповідальність за порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами», а також за результатами оцінки рецензентів та експертної позиції учасників фахового семінару, проведеного 26 грудня 2025 року, констатує наступне:

Тема дослідження є актуальною. Щорічно на дорогах України гинуть та травмуються тисячі людей. Така статистика свідчить про серйозність проблеми і вимагає застосування найбільш різноманітних заходів державного реагування для її вирішення. Очевидно, що така діяльність держави має носити комплексний характер. Це мають бути насамперед заходи, спрямовані на покращення дорожньої інфраструктури: аудит та модернізація організації руху на ділянках з високим рівнем концентрації дорожньо-транспортних пригод (встановлення обмежувачів швидкості, бар'єрів між зустрічними смугами руху, світлофорів, освітлення, зміна організації руху тощо); розвиток інфраструктури для пішоходів та велосипедистів (облаштування безпечних тротуарів, переходів,

велодоріжок тощо) та ін. Також важливе значення має ефективна освітня та інформаційно-профілактична робота у цьому напрямі, а також поширення якісної соціальної реклами (про наслідки нехтування ПДР, небезпеку водіння у нетверезому стані, необхідність використання ременів безпеки тощо).

Проте, очевидно, що не останнє місце серед таких заходів займає превентивна діяльність та застосування адекватних заходів відповідальності до осіб, які все ж таки допустили порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту. Так уже склалося у суспільстві, що держава найбільш важливі та складні проблеми, зокрема соціальні, намагається вирішувати через використання потенціалу кримінального закону. Проблема підвищення безпеки учасників дорожнього руху з використанням кримінально-правових засобів не є винятком. Пов'язано це до певної міри з тим, що кримінальний закон забезпечує не лише кару за порушення відповідних заборон, а також має превентивну функцію.

Тому кримінально-правові норми, які передбачають відповідальність за порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами, не є новелою кримінального законодавства України. Очевидно, що вони піддавалися і науковому аналізу. Водночас слід визнати, що суспільство динамічно змінюється, а у сфері технологій, до яких належить і машинобудування, особливо стрімко. Змінюється законодавство у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту. Змінюються також підходи до правового регулювання суспільних відносин загалом та з використанням кримінально-правових засобів зокрема. А це, своєю чергою, породжує потребу ревізії ефективності кримінального законодавства у сфері забезпечення безпеки членів суспільства від заподіяння їм шкоди внаслідок використання таких джерел підвищеної небезпеки, як транспортні засоби, оцінки ефективності правозастосовної практики у справах цієї категорії та вироблення на її основі науково-обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення відповідного законодавства та практики його застосування.

Усі ці аспекти підкреслюють важливість та актуальність обраної проблематики. З огляду на наведене вище, наукове дослідження Василя ШЕВЧУКА є актуальним і важливим для національної юридичної науки та практики.

Дисертація узгоджується з пріоритетними напрямками розвитку правової науки на 2021-2025 роки, затвердженими постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 23.06.2021 р. №12-21 (розділ 1.15 Фундаментальні та прикладні проблеми наукового забезпечення боротьби зі злочинністю в Україні) та виконана у межах розробки теми наукових досліджень Львівського державного університету внутрішніх справ «Протидія кримінальним

правопорушенням, підслідним Національній поліції: правові, кримінологічні та криміналістичні аспекти» (за номерами державної реєстрації 0121U113930 та 0124U005075).

Мета дисертації - оцінка ефективності кримінально-правового унормування у чинному КК України та практики застосування судами України кримінальної відповідальності за порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами, а також розробка й надання на основі проведеного дослідження науково-обґрунтованих пропозицій з удосконалення законодавства України у цій частині, а також рекомендацій для правозастосовної практики.

З огляду на мету, в дисертації вирішено такі завдання:

- Проведено огляд стану дослідження питань кримінальної відповідальності за порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами у кримінально-правовій науці;
- здійснено історико-правовий аналіз питань кримінальної відповідальності за порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами;
- встановлено обґрунтованість сучасного розміщення норм про відповідальність за порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами у КК України;
- досліджено зарубіжний досвід правового регулювання питань кримінальної відповідальності за порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами;
- проаналізовано об'єкт, об'єктивну сторону, суб'єкт та суб'єктивну сторону складів порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами;
- досліджено межі караності порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами;
- проаналізовано особливості застосування кримінальної відповідальності за порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами;
- охарактеризовано загальні підходи та особливості кваліфікації порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами;
- сформульовано науково-обґрунтовані пропозиції з удосконалення законодавства України про відповідальність за порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами, а також рекомендації для правозастосовної практики.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі правового регулювання та застосування відповідальності за порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту.

Предметом дослідження є кримінальна відповідальність за порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами.

Методологічну основу дослідження становить поєднання загальнонаукових і спеціальних юридичних методів дослідження, зокрема, у роботі застосування *системного* методу використано для визначення загальної структури дисертації, для комплексного дослідження об'єктивних та суб'єктивних ознак складів порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами; метод *узагальнення* використано для комплексної оцінки вже існуючих у спеціальній літературі позицій, поглядів і думок за темою дослідження та формування на цій основі нових пропозицій до законодавства та правозастосовної практики; *історико-правовий* метод застосовано для дослідження розвитку українського законодавства про кримінальну відповідальність за порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами; *логіко-семантичний* – для забезпечення ґрунтовного дослідження понятійного апарату; *догматичний* – для виявлення можливостей удосконалення норм, які регламентують кримінальну відповідальність за порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами; *статистичний* – задля аналізу даних судової практики та статистики щодо кримінально-караних порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами, узагальнення судової практики; *етимологічний* метод – при встановленні змісту деяких понять і термінів; *порівняльно-правовий (компаративістський)* метод використано у підрозділі 1.3. дисертації.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є комплексним кримінально-правовим дослідженням, у якому:

у перше:

- доведено суперечливість судової практики, зокрема позиції Верховного Суду щодо визнання кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 286 КК України, кримінальним проступком. З огляду на передбачення у санкції відповідної кримінально-правової норми покарання у виді штрафу у розмірі більше трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, таке кримінальне правопорушення повинно визнаватися нетяжким злочином з усіма наслідками, які з цього випливають;

- обґрунтовано необхідність усунення недосконалості ст. 49 КК України в частині встановлення строків, внаслідок спливу яких особа може бути звільнена від кримінальної відповідальності за вчинення нетяжкого злочину, якщо санкцією відповідної статті КК України, що закріплює відповідальність за його вчинення, не передбачено можливості призначення покарання у виді позбавлення волі та запропоновано спосіб її усунення;

- встановлено доцільність запозичення зарубіжного досвіду кримінально-правового регулювання питань відповідальності за порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами, якщо шкода у виді тілесних ушкоджень заподіяна близькій особі. З метою реалізації принципу економії кримінальної репресії запропоновано передбачити спеціальний вид звільнення від кримінальної відповідальності у таких випадках, якщо потерпіла особа не заперечує проти його застосування до винної особи;

- доведено обґрунтованість та доцільність диференціації кримінальної відповідальності за спричинення кожного з видів тілесних ушкоджень та смерті внаслідок порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами, у окремій кримінально-правовій нормі (частині статті КК України), а також доцільність відмовитися від використання у статтях 286 та 286-1 КК України (з можливим подальшим поширенням на інші статті КК України) такої ознаки, як «загибель кількох осіб». Обґрунтовується, що правильним і справедливим є реалізація підходу, відповідно до якого, заподіяння шкоди кожній особі повинно отримувати самостійну кримінально-правову оцінку. Запропоновано спосіб реалізації таких пропозицій в КК України;

удосконалено:

- підходи до розуміння об'єкта складів порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами. Запропоновано безпосереднім об'єктом складів таких кримінальних правопорушень вважати охоронювані кримінальним законом суспільні відносини у сфері забезпечення порядку дорожнього руху та (або) експлуатації відповідних видів транспортних засобів, при дотриманні яких не спричиняється й не може бути спричинено шкоди здоров'ю або життю іншої людини;

- наукова позиція, що у складах правопорушень, передбачених статтями 286 та 286-1 КК України, транспортний засіб є не предметом, а знаряддям. Також, з урахуванням зарубіжного досвіду, а також змін у Правилах дорожнього руху, які фактично змінили обсяг криміналізації відповідних діянь, запропоновано у нормативному визначенні транспортного засобу як знаряддя відповідних

кримінальних правопорушень обмежити їх види з урахуванням об'єму двигуна та максимальної конструктивної швидкості;

- підходи до розуміння ознак об'єктивної сторони складів досліджуваних кримінальних правопорушень. Зокрема, пропонується альтернативними суспільно небезпечними діяннями при їх вчиненні вважати: а) рух транспортного засобу, під керуванням відповідної особи, з порушенням правил безпеки дорожнього руху; б) експлуатацію транспорту, під керуванням відповідної особи, з порушенням відповідних правил безпеки;

дістали подальшого розвитку:

- вчення про співвідношення аналізованих кримінально-правових норм (статей 286 та 286-1 КК України) між собою та з суміжними. Досліджувані нами кримінально-правові норми є суміжними стосовно ст. 291 КК України (за ознакою знаряддя), а у інших випадках перебувають у відносинах конкуренції загальної та спеціальної норм (статті 119, 128, 415 КК України);

- підходи до кримінально-правової оцінки заподіяння шкоди внаслідок використання технологій автономного (безпілотного) керування автомобілем. Доводиться, що на сьогодні у таких випадках слід вбачати опосередковане виконання об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, а відповідальності має підлягати особа, яка відповідальна за безпечну експлуатацію цього транспортного засобу;

- позиції про недосконалість санкцій у статтях 286 та 286-1 КК України, що проявляється у недотриманні вимоги до співвідношення санкцій загальних та спеціальних норм, вимог до побудови типових санкцій тощо, а відтак потребу їх перегляду;

- розуміння недосконалості практики застосування кримінальної відповідальності за вчинення діянь, передбачених ч. 1, 2 ст. 286 КК України, коли за такі діяння у переважній кількості випадків застосовується або звільнення від відбування покарання, або покарання найменш суворого виду і розміру, і таким чином нівелюється принципи невідворотності та справедливості відповідальності. Водночас підтримано позицію про можливість та доцільність застосування додаткового покарання у виді позбавлення права керувати транспортним засобом і до осіб, які не мають права керування.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що висновки та рекомендації, наведені у дисертації, можуть бути використані у : *науково-дослідній сфері* – як підґрунтя для подальшого вивчення проблем кримінально-правового забезпечення безпеки руху та експлуатації транспорту в Україні; *правотворчості* – під час напрацювань змін та доповнень до КК України; *правозастосовній діяльності* – під час застосування кримінального законодавства у справах про кримінально-протиправні порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту

особами, які керують транспортними засобами та суміжних діянь; *навчальному процесі* – при розробці науково-методичних матеріалів і викладанні відповідних навчальних дисциплін та у процесі науково-дослідної діяльності студентів.

Основні положення і результати дисертації доповідалися автором на засіданнях кафедри кримінального права та кримінології факультету № 1 та апробовані автором на VII та VIII Всеукраїнських науково-практичних конференціях «Теоретико-прикладні проблеми правового регулювання в Україні» (м. Львів, 2023, 2024 рр.).

Основні результати дисертації відображено у п'яти наукових працях. Серед них три статті, опубліковані в журналах, визнаних Міністерством освіти і науки України науковими фаховими виданнями з юридичних наук категорії «Б», та дві праці апробаційного характеру, а саме:

1. Шевчук В. Про безпосередній об'єкт складу порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту, особами, які керують транспортними засобами. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2024. № 65. С. 1.43-1.56. DOI: <https://doi.org/10.15330/apiclu.65.1.43-1.56>

2. Шевчук В. Транспортний засіб – предмет, знаряддя чи засіб вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 286 КК України? *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2024. № 85. Том 3. С. 346-351. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.85.3.54>

3. Шевчук В.В. Кримінально-правові наслідки порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами: огляд судової практики. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2024. № 86. Том 4. С. 386-395. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.1.4.58>

4. Шевчук В. Диференціація кримінальної відповідальності за заподіяння суспільно небезпечних наслідків в результаті порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами. *Теоретико-прикладні проблеми правового регулювання в Україні* : матеріали VII Всеукраїнської наук.-практ. конф. (м. Львів, 08 грудня 2023 р.). Львів: ЛьвДУВС, 2023. С. 621-626.

5. Шевчук В. Позбавлення права керувати транспортними засобами: окремі тенденції правозастосування. *Теоретико-прикладні проблеми правового регулювання в Україні* : матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Львів, 06 грудня 2024 року). Львів: ЛьвДУВС, 2024. С. 486-490.

З огляду на викладене, фаховий семінар кафедри кримінального права та кримінології факультету № 1 (з підготовки фахівців для органів досудового розслідування Національної поліції України) Львівського державного університету внутрішніх справ приймає рішення надати Висновок про те, що дисертація Василя ШЕВЧУКА на тему «Кримінальна

відповідальність за порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами», подана на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»,

1) містить елементи наукової новизни, а її результати мають теоретичне і практичне значення для вітчизняної юридичної науки;

2) відповідає Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а також положенням освітньо-наукової програми «Право» для підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – доктора філософії – за спеціальністю 081 «Право» у Львівському державному університеті внутрішніх справ;

3) відображена у п'яти публікаціях, зокрема: у трьох статтях, опублікованих у фахових виданнях категорії Б, перелік яких затверджено МОН України, а також у двох тезах доповідей на науково-практичних заходах;

4) виконана дисертантом самостійно, отримані теоретичні висновки і результати демонструють особисті дослідження автора;

5) рекомендується до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Голова засідання фахового семінару:

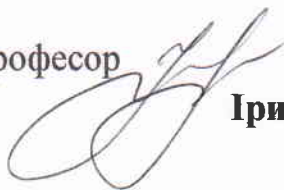
завідувач кафедри кримінального права
та кримінології факультету № 1

(з підготовки фахівців для органів досудового
розслідування Національної поліції України)

Львівського державного університету
внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, професор

09.01.2026

Ірина ГАЗДАЙКА-ВАСИЛИШИН